

§ 116

Policy om vidkraftens lokala nytta

Christer Sundqvist, Norrbottens energikontor, informerar om bildandet av en arbetsgrupp för arbetet enligt rubrik. Informationen innefattar också en rapport om arbetet så här långt och därutöver presenteras arbetsgruppens förslag till beslut.

./.

Bilaga.

Ordföranden föreslår att styrelsen beslutar

- att formulera att-satsen om bygdepeng/återföringsmedel ”berörda bygder får del av en bygdepeng/återföringsmedel som utbetalas årligen och bör utgöra minst en procent av bruttovärdet av producerad el”
- att arbetsgruppens förslag i övrigt bifalles
- att kansliet får uppdraget att expediera detta beslut med tillhörande handlingar till medlemskommunerna

Styrelsen beslutar

- att formulera att-satsen om bygdepeng/återföringsmedel ”berörda bygder får del av en bygdepeng/återföringsmedel som utbetalas årligen och bör utgöra minst en procent av bruttovärdet av producerad el”
- att arbetsgruppens förslag i övrigt bifalles
- att kansliet får uppdraget att expediera detta beslut med tillhörande handlingar till medlemskommunerna

—

Om bilagor till beslutet ”Policy om vindkraftens lokala nytta”

Kommunförbundet Norrbottens styrelse har tillsatt en arbetsgrupp för att utreda hur kommunerna kan få nytta av vindkraftsutbyggnaden i Norrbotten. Underlaget till beslutet ovan är framtaget av denna arbetsgrupp som består av Christer Sundqvist från Norrbottens Energikontor, Per Lidström från Arvidsjaurs kommun, Bernt Wennström från Gällivare kommun och Torbjörn Körloff samt Per Lundbäck från Övertorneå kommun.

Nedanstående finner ni dels arbetsgruppens slutsatser och dels material som arbetsgruppen samlat in som underlag till sina ställningstaganden.

Utöver detta bifogas det 94 sidor långa dokumentet ”Lokalt ägd vindkraft” som är en handbok för kommuner utarbetad av Tore Wizelius, Vindform AB. Dokumentet kan också hämtas på företagets webbplats www.vindform.org under rubriken ”Böcker”.

Innehållet i detta dokument är därmed:

- *Beslut ”Policy om vindkraftens lokala nytta” i Kommunförbundet Norrbottens styrelse 2010-10-21, § 116*
- *Politisk viljeyttring om vindkraftens lokala nytta*
- *Lägesrapport av projekt att skapa en policy för återföringsmedel från vindkraft i Norrbotten (redovisat för styrelsen innan ovanstående beslut)*
- *PM – kommentar till fråga om möjlighet att avkräva bygdemedel med stöd av miljöbalken 16 kap 3 §.*
- *Policy om vindkraftens lokala nytta, kommunerna i Jämtlands län*
- *PM – kommentar till Jämtlands material om vindkraftens lokala nytta*
- *PM – juridiska aspekter framtagna av Östersunds kommun*

Därutöver bifogas ”Lokalt ägd vindkraft”

21 oktober 2010

Till kommunerna i Norrbottens län

POLITISK VILJEYTRING OM VINDKRAFTENS LOKALA NYTTA

Kommunförbundets styrelse välkomnar satsningen på förnyelsebar energi och ser i vindkraften en framtidsbransch på mer än ett sätt.

Vinden är en energikälla för det långsiktigt hållbara samhällsbygget och höga förädlingsvärden kommer att skapas.

Det finns starka skäl till att en del av de värden som genereras ska tillfalla de bygder som berörs av utbyggnaden och som ställt en del av sina naturtillgångar till förfogande.

Kommunerna har god kunskap om de miljöintrång utbyggnaderna kommer att innebära och de livsbetingelser som påverkas i berörda bygder.

Kommunförbundets styrelse avger därför följande politiska viljeytring:

Vi vill att kommunerna i Norrbottens län verkar för följande tre huvudprinciper med syfte att berörda bygder får del av de värden som vindkraften genererar;

1. att lokala aktörer kan erbjudas möjlighet att köpa in sig i vindkraftsanläggningarna till minst 10%
2. att berörda bygder får del av en bygdepeng/återföringsmedel som utbetalas årligen och bör minst utgöra 1 % av bruttovärdet av producerad el
3. att dessa medel främst nyttjas till insatser för uthållig utveckling i de bygder som berörs

Kommunförbundet Norrbotten kommer även att tillskriva de politiska partierna i länet med önskan att de lyfter frågan om vindkraftens lokala nytta till sina ledamöter i regering och riksdag. Syftet är att finna ett nationellt system som tryggar att den lokala ekonomin får del av det värde som vindkraften kommer att generera.

Kommunförbundets styrelse

Karl Petersen

Anna Hövenmark

Ordförande

Vice ordförande

Lägesrapport av projekt att skapa en policy för återföringsmedel från vindkraft i Norrbotten

Bakgrund

En kommun får inga egna inkomster från vindkraft som byggs inom dess gränser. Fastighetsskatten och bolagsskatten hamnar i statskassan. Kommunen kan få indirekta inkomster, genom kommunalskatt på intäkterna från markarrende från personer mantalsskriva i kommunen, och från dem som bygger vindkraftverken. Här i Norrbotten ägs dock en stor del av marken av Sveaskog och stora bolag och hittills har vindkraftanläggningarna till stor del byggts upp av importerad arbetskraft.

Vindkraftverken kan påverka landskapet inom ett stort område och genom det även begränsa möjligheterna för annan näring att etableras som är beroende av orörd natur, t.ex olika former av besöksnäringar. I lagstiftningen finns det inte några regler om en kompensation för detta intrång. Det avgörs istället vid varje projekt. Det är olyckligt för alla inblandade parter att det inte finns klara direktiv på vad som ska gälla. Det finns risk att byaföreningar, samebyar, markägare och kommuner slåss om olika intrångsersättningar och att projekten lider skada av detta.

Utöver detta så finns möjligheter för en kommun att få del av inkomsterna från vindkraften genom att möjliggöra att en del av de vindkraftverk som byggs ägs av kommunen själv eller lokala aktörer, som lantbrukare, företagare, kommunala bolag eller vindkooperativ.

Uppdraget

Uppdraget är att på liknande sätt som Kommunförbundet i Jämtland har gjort ta fram ett kunskapsunderlag som behandlar frågan om kommunala återförings- /bygdemedel samt utarbeta ett förslag till gemensam policy för kommunerna i Norrbotten över hur man bör förhålla sig till återföringsmedel från vindkraft.

I uppdraget ingår att stämma av hur arbetet fortskrider i andra län och med andra organisationer som driver liknande frågor t.ex Hela Sverige ska leva.

Organisation

Uppdraget utförs lämpligen av en arbetsgrupp som består av representanter från tre-fyra kommuner samt en operativt ansvarig projektledare. Förslagsvis bjuds representanter från

2010-10-05

Arvidsjaur/Arjeplog, Gällivare, Övertorneå och Piteå in till arbetsgruppen och att Nenet ansvarar för den operativa delen.

Tidplan

Projekttiden har ändrats. Ett färdigt förslag ska finnas för styrelsen till oktobermötet. Beslut om eventuellt fortsättningsprojekt att driva frågan om Norrlandsövergripande policy eller nationell policy tas därefter.

Läget

Det har bildats en arbetsgrupp som består av Per Lidström, Arvidsjaur, Bernt Wenström, Gällivare, Torbjörn Körloff och Per Lundbäck, Övertorneå samt Christer Sundqvist, Luleå. Material från Jämtlands län har distribuerats till alla i arbetsgruppen och materialet har gått igenom. Kontakt har tagits med de som utarbetat den policyn och vi har fått tillåtelse att använda materialet fritt för att konstruera en egen policy i Norrbotten. Ett möte är inbokat den 6 oktober 2010 för att bestämma utformningen av vårt förslag. Vi tar då ställning tills om vi helt ska gå på Jämtlands läns förslag eller om vi ska göra ett eget förslag och i så fall i vilken utsträckning vi då ska justera Jämtlands läns koncept. Utifrån dessa diskussioner arbetar vi fram ett eget förslag som kan presenteras för styrelsen på dess oktobermöte.

Vid pennan

Christer Sundqvist
CS Miljö

PM

2010-10-12

PM – Kommentar till fråga om möjlighet att kräva bygdemedel med stöd av miljöbalken 16 kap 3 §.

Det har väckts en fråga om det endast är regeringen som har lagligt stöd att ställa krav på ersättning till bygden i enlighet med som står i PM 2010-02-08 av Östersund kommuns jurist Maria Lewandowski. Som förslag har nämnts möjligheten att använda 16 kap 9 § p.3 i miljöbalken:

9 §

Tillstånd eller dispens och upphävande av tillstånd eller dispens får förenas med skyldighet att utföra eller bekosta

1. särskild undersökning av berört område,
2. särskilda åtgärder för att bevara berört område, och
3. särskilda åtgärder för att kompensera det intrång i allmänna intressen som verksamheten medför.

Denna paragraf innebär inte någon inskränkning av en avhjälpandeansvarigs skyldigheter enligt 10 kap. Lag ([2007:660](#)).

I prop. 1997/98:45 om Miljöbalken finns följande kommentarer till ovanstående lagtext:

Med stöd av paragrafen kan den som drar nytta av ett tillståndsbeslut åläggas att utföra eller bekosta undersökningar av det område som påverkas av verksamheten, åtgärder för att bevara detta område eller åtgärder för att gottgöra det intrång som verksamheten medför. Vid bedömningen av om villkor skall meddelas med stöd av paragrafen har det betydelse hur allvarligt intrång som verksamheten medför samt vilken nytta som åtgärder enligt paragrafen medför.

Kompensation enligt första stycket tredje punkten kan avse intrång i naturvårdsintressen, men även i andra allmänna intressen. Som exempel på andra allmänna intressen kan nämnas att i de fall där en verksamhet tar i anspråk ett område där det finns bad-, parkerings- eller tältplats eller en sanitär inrättning bör kunna krävas att verksamhetsutövaren ställer i ordning en ny liknande anordning på annan plats (prop. 1974:166, s. 117).

I 10 kap. finns bestämmelser om utredning och efterbehandling av förorenade områden. Efterbehandlingsansvaret omfattar enligt 10 kap. 4 och 8 §§ att den ansvarige i skälig omfattning skall utreda, utföra och bekosta de efterbehandlingsåtgärder som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att

skador eller olägenheter uppstår för människors hälsa eller miljön. Förevarande paragraf innebär inte någon inskränkning av detta efterbehandlingsansvar.

Med stöd av 28 kap. 2 § kan åtgärder utföras mot markägarens vilja.

Enligt 7 kap. 7 § fjärde stycket gäller som förutsättning för att skyddet för ett naturreservat helt eller delvis skall upphävas att intrånget i naturvårdsintresset kompenseras i skälig utsträckning. Nu behandlad paragraf har en vidare tillämpning än 7 kap. 7 § fjärde stycket.

Paragrafens formulering och kommentarerna i propositionen är sådana att det inte finns någon självklar möjlighet att använda bestämmelsen för att ställa krav på bygdemedel. Vad som menas med särskilda åtgärder framgår inte så tydligt. Det saknas även rättsfall som testats i Miljööverdomstolen om möjligheten att använda denna bestämmelse för att reglera fråga om bygdemedel. Det finns rättsfall som handlar om att anlägga våtmarker för att kompensera utsläpp av närsalter från en fiskodling. En liknande åtgärd har även prövats för ett avloppsreningsverk.

Det är prövningsmyndigheterna som har möjlighet att använda sig av denna paragraf. För att kunna testa möjligheten att använda sig av den krävs att frågan väcks hos prövningsmyndigheterna. Det gäller att de finner att det finns utrymme att göra en tolkning som innebär att det finns möjlighet att använda paragrafen. Det gäller även att de finner det skäligt att ställa krav på bygdemedel vid tillståndsprövningar av vindkraft.

Vid pennan

Christer Sundqvist

LOKAL NYTTA

*Policy om vindkraftens
lokala nytta,
kommunerna
i Jämtlands län*

Foto: Hans Månsson

Underlag till politisk
viljeyttring 2010 från
Kommunförbundet
och kommunerna
i Jämtlands län

***”Låt inte vindens
utvecklingskraft
blåsa bygden förbi”***

Pengar till bygden, bra för alla parter

Vindkraften har på kort tid utvecklats till en viktig gren inom den svenska energisektorn, då satsningar på förnyelsebar energi kommit allt mer i fokus.

Kommunerna i Jämtlands län välkomnar denna utveckling och ser i vindkraften en framtidsbransch på mer än ett sätt. Givetvis för dess bidrag till en klimatvänlig energiförsörjning, men även för att den ger arbetstillfällen och intäkter till bygden.

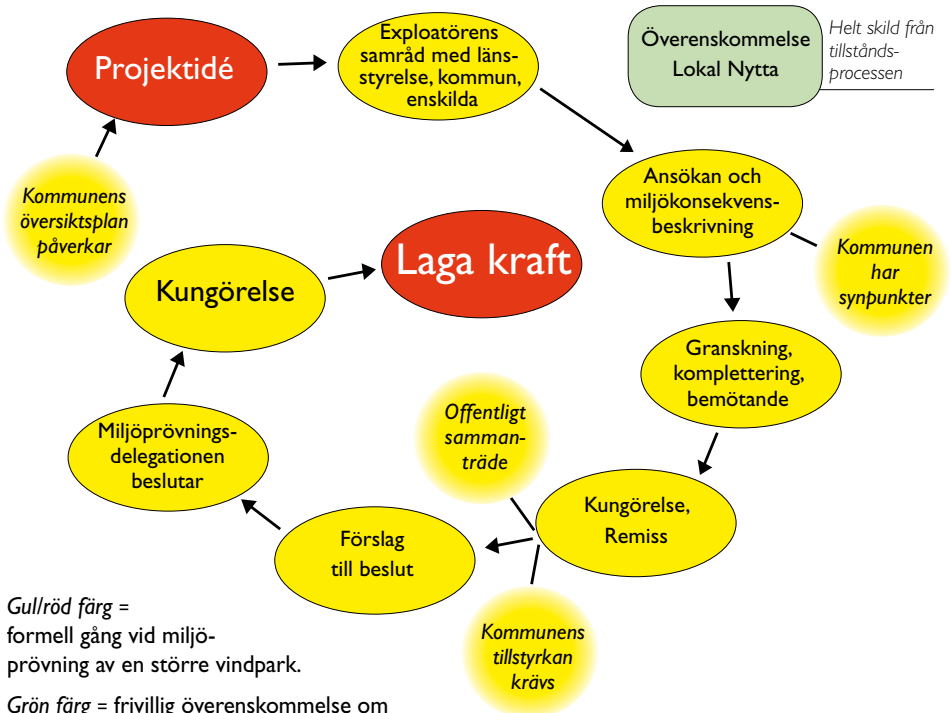
De första åren av storskalig vindkraftutbyggnad har gett viktiga erfarenheter när det gäller utformningen av denna mångfacetterade process, och nu är det dags att dra de rätta slutsatserna utifrån den erfarenhetsbank som byggts upp. Detta är nödvändigt för att vindkraften ska bli en stabil och långsiktig näringsgren – ”vindbruk” – med både politisk, ekonomisk och känslomässig förankring i våra bygder.

NÄR MILJÖBALKEN ÄNDRADES 2009 var syftet att förenkla planeringsprocessen. När det gäller frågan om kompensation till bygder där vindkraftverk uppförs har dock svenska lagstiftare, till skillnad från exempelvis sina danska kolleger, valt att inte gå in och styra. Man har medvetet överlämnat saken till parterna att komma överens om.

I detta finns både risker och möjligheter.

Å ena sidan kan en vildvuxen flora av kompensationsformer växa fram, med varierande ekonomiska nivåer och en onödigt krånglig förhandlingsprocess. Men å andra sidan finns möjlighet att utveckla en tillämpning som tillfredsställer parternas behov av en smidig process med ömsesidig nytta.

Kommunerna vill självklart ge sitt bidrag när det gäller att ersätta fossilbränslen med förnyelsebar energi. Samtidigt har man ansvar för att sammanväga många intressen och se till sina invånares bästa, att skapa en hållbar utveckling även ekonomiskt och socialt. Därför välkomnas projekt som uppenbart bidrar till att stärka bygdens ekonomiska och sociala situation. De underlättar ju för kommunen att uppfylla sitt totala åtagande gentemot medborgarna.

Gullröd färg =
formell gång vid miljö-
prövning av en större vindpark.

Grön färg = frivillig överenskommelse om
"lokal nytta". Avtal bör träffas tidigt.

KOMMUNERNA I JÄMTLANDS LÄN KOMMER DÄRFÖR hädanefter att verka för följande tre huvudprinciper – som antagits av Kommunförbundets styrelse i länet – med syfte att berörda bygder får del av de värden som vindkraften genererar:

- ❶ att berörda bygder får återföringsmedel ("bygdepeng") som utbetalas årligen och utgör minst 1 (en) procent av bruttovärdet av producerad el
- ❷ att dessa medel främst nyttjas till insatser för uthållig utveckling i de bygder som berörs
- ❸ att lokala aktörer erbjuds möjlighet att köpa in sig i vindkraftsanläggningarna till minst 10 procent.

Kommunförbundet har dessutom uppmanat de politiska partierna i länet att verka inom sina respektive partier på riksnivå, så att det införs ett nationellt system för återföringsmedel vid vindkraftsetableringar.

DET FINNS EN RAD SKÅL för att en del av de vinster som genereras av vindkraftanläggningar inom en kommun ska återföras till bygden.

- Vinden är en energikälla för det långsiktigt hållbara samhällsbygget. Därför ska den självklart även bidra till att de bygder där vindkraftverken placeras får en långsiktigt hållbar utveckling. En vindkraftutbyggnad ger få permanenta arbetstillfällen och därför är det viktigt att söka alternativa vägar för lokal nytta.

- Livsmiljön för de boende påverkas på många sätt då stora vindkraftverk sätts upp i deras närhet. Först ger byggperioden – med alla sina transporter – buller- och trafikstörningar. Sedan försämras möjligheterna till genuina naturupplevelser av nytilkomna vägar och ledningsgator, samt av de upp till 170 meter höga vindkraftverken, som visuellt påverkar landskapet – inte bara i närområdet utan åtminstone upp till en mil från parkerna.

- Förutsättningarna för andra verksamheter – turism, rennäring med flera – kan försämras, när ”vildmarken” går förlorad. I fjällområdena förordar översiktsplanerna en restriktiv hållning, men mycket tyder på att även skogslandskapets betydelse som rekreationsresurs kommer att öka. Det handlar inte bara om jakt och fiske utan även om andra värden, där de stora skogarna och den oexploaterade naturen lockar.

- I Europarådets landskapskonvention understryks att landskapet är en gemensam tillgång och ett gemensamt ansvar. Därför bör man enligt konventionen främja den regionala delaktigheten i beslut och processer som rör landskapet. Kompensation till den lokala nivån för påverkan från storskaliga projekt harmonierar därför med landskapskonventionen.

- Bygdepeng och lokalt ägande bidrar till att skapa acceptans på lokal nivå för vindprojekten, vilket underlättar hela planerings- och byggprocessen och ger vindföretagen viktig goodwill.

DENNA POLICYSKRIFT SYFTAR TILL att förklara kommunernas inställning när det gäller vindkraftsutbyggnaden. Detta är inte minst viktigt för exploatörerna, som så tidigt som möjligt i en planeringsprocess vill veta att de inte lägger ner en massa jobb i onödan.

Observera att policyn gäller de områden kommunerna pekat ut som möjliga för vindkraftsetablering i sina översiktsplaner. Policyn är inte kopplad till miljöprövning eller bygglovprövning. Kommunernas plan- och miljöavdelningar deltar inte i förhandlingar om ekonomisk kompensation.

Med policyn som grund kan samrådsprocessen gå direkt in i konstruktiva samtal. Exempelvis behöver bygdens och exploatörens representanter tidigt diskutera de olägenheter som uppstår under byggtiden, med transporter, vägbyggen, etc. Man kan också tidigt gå igenom problemområden som vindkraftssatsningen kan bidra till att lösa, till exempel standardhöjning av vägar och bredbandsanslutning till byarna.

För att kunna hävda sina ståndpunkter med framgång i samråd och förhandlingar är det viktigt att bygden har en enad hållning i de centrala frågorna. Här kan kommunens policy stärka bygdens position i exploateringsprocessen.

Det är viktigt att man har en enad hållning i de centrala frågorna

EXPLOATÖREN KAN SKRIVA AVTAL med rennäringsen och andra lokala näringar, vars verksamhet försvåras av en vindkraftetablering. Men detta bör inte belasta bygdepengen. Rennäringsens allmänna och enskilda intresse företräds av samebyarna.

Näringsarna bör hållas skadelösa under vindkraftverkens livstid. Direkt kompensation till närboende som lider särskilt stor skada av en exploatering bör också regleras i särskilda avtal. Ersättningar till ägare eller rättighetsinnehavare till mark där vindkraftverk uppförs regleras i särskilda avtal och berörs inte i denna policy.

Räkneexempel, lokal nytta

Tio vindkraftverk à 2 MW antas producera 50 GWh per år, vilket kan försörja 2 000 eluppvärmda småhus. Investeringen är ca 350 miljoner kr. Åtminstone ett verk bör kunna ägas av ett lokalt kooperativ eller lokala företag. Det ger lokala intäkter och ett lokalt bidrag till globalt klimatvänlig elproduktion.

Att bygga de tio vindkraftverken skapar direkt ett 50-tal tillfälliga årsarbeten i regionen. Drift och underhåll ger kanske regionen en varaktig årlig sysselsättning motsvarande tre till fem årsarbeten. Med alla kringeffekter inräknade kan sysselsättningseffekten bli den dubbla.

Bygdepeng på en procent av bruttoproduktionen kan ge bygden 350 000 kr/år (elpris 40 öre, elcert 30 öre/kWh). Lokala markägare kan få betydligt mer och lokala näringar, till exempel rennäringsen, kan också få kompensation.

Källor till sysselsättningsberäkning med kringeffekter: Svensk Vindenergi "Jobb i medvind", Energimyndigheten och Noden för arbetskraftförsörjning i Strömsund.

Återföring i andra länder – samma grundtanke, olika modeller

I länder jämförbara med Sverige är det självklart att den lokala nivån får del av vindkraftens vinster. Det är dessutom en princip som vinner terräng – både i länder där rätten till lokal ersättning är lagfäst, och där den är frivillig.

Danmark fick den 1 januari 2009 en ny lag som bland annat innehåller:

- *Køberetsordning*, för att stimulera lokalt ägande. Den ger lokalbefolkningen rätt att köpa minst 20 procent av nya vindkraftsprojekt till självkostnadspris.

- *Værditapsordning*, för att kompensera minskade fastighetsvärden. Den ger fastighetsägare rätt till kompensation om deras fastigheter sjunker i värde till följd av att vindkraftverk byggs i närheten.

- *Grøn ordning*, för att ge kommunerna ersättning. En fond har bildats, där kommuner kan söka pengar för "gröna projekt". Ett vindkraftverk på 3 MW ger kommunen möjlighet att söka totalt 264 000 kronor (DKK) (362 000 SEK) under verkets livstid.

- *Garantiordning*, som ger möjlighet för lokala vindkraftsatsningar att söka lånegaranti på upp till 500 000 kronor (DKK) till förundersökningar vid nya projekt.

Tyskland införde en ny lag den 1 januari 2009, med syfte att ge vindkraftkommunerna en större del av kakan än tidigare. Alla tyska företag betalar skatt till de kommuner där de är verksamma, utifrån hur många anställda de har i kommunen. Eftersom vindkraftverk kräver så lite personal på plats har skatten för dessa företag nästan helt hamnat i de kommuner där företagen

har sina huvudkontor.

Den nya lagen för vindkraftföretag innebär att 70 procent av skatten ska tillfalla den kommun där vindkraftverken är placerade, 30 procent den kommun där huvudkontoret finns.

Enligt en beräkning från branschorganisationen BWE kan detta ge värdkommunen en årlig intäkt på 5000 - 7000 euro per installerad MW (50 000 - 70 000 SEK). Ett 3 MW verk skulle ge motsvarande 150 000 - 210 000 kronor till kommunen. Pengarna går rakt in i kommunkassan och är inte på något sätt öronmärkta för de bygder där snurrorna står.

Norge har ingen lag för att tillförsäkra den lokala nivån medel specifikt från vindkraften. Kommunerna kan däremot införa fastighetsskatt på upp till sju promille årligen av en anläggnings värde. Många kommuner väljer emellertid att inte införa denna frivilliga skatteform, eftersom den inte kan begränsas till att gälla enbart vindkraft. Det har därför blivit praxis med frivilliga överenskommelser i de kommuner som inte tillämpar *eiendomsskatt*. Då betalar vindkraftbolagen en ersättning motsvarande vad de skulle betalat i fastighetsskatt.

Därutöver kan särskilda överenskommelser träffas, som i ö-kommunen Smøla, väster om Trondheim. Där byggdes 2002-2005 en vindpark med 68 verk, som årligen producerar ca 450 GWh. Kommunen får här en årlig fastighetsskatt på ca 5,5 miljoner norska kronor (ca 6,7 miljoner SEK). Drygt halva beloppet används för företagsutveckling via Smøla Næringsssenter. Därtill förhandlade kommunen fram en engångs-

kompensation på 10,2 miljoner kronor då verken byggdes.

Den norska föreningen för vindkraftkommuner – LNVK – arbetar aktivt för att ge kommunerna en automatisk rätt till ersättning, liknande den som vattenkraftkommunerna har i Norge.

Skottlands modell för ersättning till lokal nivå kallas *Community Benefit*. Den bygger på en kommunal policy, skild från planerings- och tillståndsprocesserna. Upplägg och nivåer varierar, eftersom det är en frivillig "goodwill"-ersättning.

I Highlandsregionen i Norra Skottland har det varit vanligt med en årlig ersättning på 2000 pund per installerad MW, men regionmyndigheten Highland Council arbetar för att höja ersättningen. Ett aktuellt fall är den planerade vindparken i Lochluichart ca fem mil väster om Inverness. Där ska det holländska bolaget Infinergy bygga en vindpark med sju stycken 3 MW turbiner. Kommunen har, med stöd från regionmyndigheten, förhandlat fram en årlig ersättning på 2750 pund per installerad MW under 25 år – och med en årlig uppräknings på 3 procent för beräknad inflation (höjningen utfaller oavsett verklig inflation). Detta ger en total ersättning på ca 140 000 pund, 1,6

miljoner kronor, per år. Pengarna placeras i lokala utvecklingsfonder.

Spanien är en av de ledande nationerna när det gäller vindkraft, trots att spanska vindparker är relativt små. Systemet för stöd till vindkraftssatsningar sätter nämligen en övre stödgräns vid parker på 50 MW.

Vindkraftverk ger kommunala skatteintäkter i två steg, direkt till kommunkassan. Typfall för en 50 MW vindpark:

- Inledningsåret tas en byggsatt vid ett tillfälle, på minst 150 000 euro (kan vara upp till 10 gånger högre, bland annat finns här skillnader mellan landets regioner).

- Under 20 år kan kommunen ta ut en årlig skatt på 100 000 euro. Detta är en ny beskattningsmöjlighet från 2009, efter beslut i Högsta Domstolen. Den gäller även för existerande vindkraft.

Det är dessutom vanligt med frivilliga överenskommelser mellan kommun och exploatör i samband med vindkraftssatsningar – till exempel bygge av idrottsanläggningar.

Arrende till markägare betalas som regel i form av andel av bruttoproduktionen, på en nivå av 2,5 - 3 procent. Det förekommer även fast ersättning per installerad MW. Den betalas enbart till den som äger marken, inte i någon del till grannar.

Exempel på återförda medel till lokal nivå, landbaserad vindkraft

Land	GWh/MW*	lokalt**	mottagare
Sverige	2,3	0,5 %	Bygden
Danmark	2,1	0,4 %	Grön kommunfond
Norge	3,0	1,9 %	Kommun
Tyskland	1,9	3,9 %	Kommun
Skottland	3,0	1,3 %	Bygden
Spanien	2,2	1,1 %	Kommunen

* Varje installerad MW ger årlig medelproduktion på 1,9-3,0 GWh i angivna länder

** Uppskattad återföring till lokal nivå från exemplen i policyn, vid antaget elpris 80 öre/kWh

Växande medvetenhet i svenska kommuner

I Sverige växer kommunernas medvetenhet om vad vindkraften kan ge, och om hur de själva bäst bidrar till att utveckla denna energiform.

Rättvik hör till dem som gått före när det gäller att söka former för en vindkraftsutbyggnad som ger både lokal och global nytta.

RÄTTVIKS KOMMUN driver flera viktiga principer när det gäller vindkraftens roll som lokal drivkraft: alla vindkraftexploatörer ska betala bygdepeng till en fond för lokal utveckling, och kommunen ska själv äga så mycket vindkraft att det täcker nästan hela elbehovet för egna fastigheter och anläggningar. Dessutom uppmuntrar man lokalt ägande i form av kooperativ. I översiktsplanen tänker kommunen dra upp riktlinjerna för hur vindkraftsfrågorna i sin helhet ska hanteras.

När O2/Vindkompaniet byggde nio vindkraftverk på Hedbodberget/Munkberget köpte kommunen två, varav ett halvt såldes till ett vindkooperativ. När nu ytterligare sex snurror byggs köper kommunen en av dem. Orsaken till att kommunen vill äga vindkraft är att man inte betalar elskatt och moms på den el som används i egna

fastigheter och anläggningar. Med nästan två och ett halvt vindkraftverk i sin ägo kommer Rättviks kommun att ha en egen produktion på ca 15 GWh/år, vilket täcker ca 80 procent av det egna elbehovet. Högre bör andelen inte ligga eftersom hela årsproduktionen blir skattepliktig om den något år skulle överskrida den egna förbrukningen.

Kommunen räknar med att detta ägande ger en årlig besparing på flera miljoner kronor. En annan fördel är att man vet vilka kostnader man kommer att ha för elen ett par decennier framåt.

Kommunen anser att den som vill bygga vindkraftverk i Rättvik ska betala en bygdepeng på minst 0,5 procent av bruttointäkten. Med O2/Vindkompaniet kom man överens om en nivå på 0,5 procent av bruttoproduktionen. Detta ger ca 300 000 kronor per år från de 15 vindkraftverken i den fullt utbyggda parken.

Denna bygdepeng samlas i en utvecklingsfond som berörda bygder kan söka medel ifrån. Ansökningarna bereds av byrådet medan beslut fattas av kommunstyrelsens arbetsutskott. Att beslutsfunktionen ligger på kommunal nivå motiveras med att alla byar inte är representerade i byrådet.

Det kooperativt ägda 1,5 MW vindkraftverket "Offelia" på Råshön i Offerdal har gett god utdelning sedan december 2004. En normal årsproduktion beräknas till 4,3 GWh.

Exempel på vindkraftprojekt i Jämtland och norra Sverige

Vindpark	Företag	Uppförd* (Tillstånd)	Antal verk	Prod** GWh/år	Bygdepeng	Anm
Råshön	Vindkompaniet	2004/09	8	32	0,3 %	Ett verk ägs kooperativt
Storrun	Dong Energy	2009	12	75	≈ 0,2 %	3780 kr/MW till byalaget
Glötesvålen	Vindkompaniet	(2009)	30	270	0,5 %	nära 1 mkr/år till byalaget
Havsnäs	RES/NV	2009	48	250	0,2 %	bygden får 360 tkr/år
Stentjärnåsen	Wallenstam	2009/(2010)	5+3	40	0,3 %	
Ollebacken	Ollebacken	(2006)	6	30		Alla verk ägs lokalt. Bygdepeng < 1 % för planerad park i närheten (Munkflohögen)
Rätan/ Digerberget	Wallenstam	(2009)	6	30	< 0,5 %	
Säliträdberget	Vindkompaniet	2008	8	43	0,5 %	Sollerö sockenförening
Malå, sex byar	Nordisk Vindkraft	(2009)	22	110	0,17 %	Kommunen erbjöds 0,35% nu i stället 0,17% till byaföreningar
Blåsmark, Piteå	Kraftö vind	planerat projekt	27	70	0,2 %	Erbjudande till bygden (0,1% samebyn, 4% markägare)

* Färdigställda projekt anges i tredje kolumnen utan parentes. Ännu ej färdiga projekt anges med tillståndår inom parentes.

** En gigawattimme (GWh) antas ge bruttointäkten 700 tkr (elpris 40 och elcert 30 öre/KWh). Bygdepengen beräknas i procent av den årliga intäkten. Ett tvåmegawattsverk producerar omkring 5 GWh/år.

Avtal om vindkraftsfonder

Med pengar från vindkraften kan bygder få ny utvecklingskraft. Fonder kan stödja strategiska satsningar och stärka insatser för uthållig utveckling.

Vid etablering av vindkraft bör avtal tidigt upprättas mellan exploatör och byagrupp, eller annat organ som representerar den berörda bygden.

Huvudpunkter i detta avtal bör vara de som återges i inledningen av denna policyskrift:

- Ersättning till berörd bygd med minst en procent av bruttoproduktionsvärdet
- Pengarna används för uthållig utveckling i berörda bygder
- Minst tio procent av anläggningen erbjuds till lokala intressenter.

Avtalens formuleringar handlar alltså i hög grad om hur man i respektive fall vill förverkliga dessa målsättningar. Vissa faktorer är lika oavsett ort, andra kan skifta, beroende på lokala variationer och skilda ambitioner.

Här intill följer ett antal exempel på frågeställningar som kan ingå i ett dylikt avtal – förutom de självklara, om objektet, avtalslutande parter, avtalstid etc:

Frågor att beakta

Vid upprättande av fond

- Vem ska administrera fonden, vilka ska ingå i styrelsen, hur ska administrationen finansieras?

Utbetalning av bygdepengen

- Hur stor är ersättningen, inklusive indexering, och när ska den inbetalas till fonden från vindföretaget?

Fondens syfte

- I en ändamålsparagraf kan Vindkraftsfondens ändamål och syfte formuleras. Hur ska den verka för att främja hållbar utveckling och investeringar som gagnar det allmänna intresset i bygden?

Användningsområden

- Då fondmedel ska användas för utveckling av bygden kan ett brett spektrum av åtgärder diskuteras. Det kan handla om drift och investeringar för exempelvis projekt, näringslivsfrämjande åtgärder, vägar, turism, infrastruktur och stipendier – liksom för kreditgarantier och borgen till företag med finansieringsbehov.

Lokalt delägande

- Om tio procent av vindkraftsanläggningens värde ska bjudas ut till lokala intressenter behöver tänkbara former av lokalt delägarskap övervägas. Kooperativ är den vanligaste formen, med andelar som svarar mot en årsproduktion på 1000 kWh (upp till den egna elanvändningen). Det behöver klargöras vilka som ska få erbjudandet och i vilken ordning olika kategorier ska bjudas in. Det kan handla

om de närmast boende, kommuninvånare, aktörer i en större region.

Vad är "bygd/närområde"?

- Om det beslutas att fondmedlen ska användas framför allt i vindkraftverkens närområde behöver detta område definieras. Ett antal faktorer kan vara lämpliga att ta med i bedömningen, t ex: avstånd, hur synlig vindkraftanläggningen blir, om det finns byar som bör hållas samman i bedömningen.

Tänkbara sökande av fondmedel

- Vem ska kunna söka fondmedel? Ska kretsen begränsas till mantalsskrivna personer, plus föreningar och företag i den berörda bygden? Ska medel kunna sökas även av personer/företag utanför den berörda bygden under vissa villkor?

Tänkbara ändamål

- Ska vindkraftfondens medel kunna användas för ändamål som normalt är skattefinansierade

eller på annat sätt betalas med allmänna medel? Ska alternativ som stärker hållbar utveckling och lokal ekonomi prioriteras?

Redovisning av hur medlen används

- När och hur ska det redovisas hur medel ur fonden använts? Vilka villkor ska gälla för medel som utbetalats men inte förbrukats?

Hantering av medel som inte utbetalats

- Ska fondmedel som inte utbetalats under året stå kvar på kontot för eventuell utdelning påföljande år? Hur ska räntan hanteras?

Beredning och beslut

- Vilket/vilka organ ska bereda och besluta om fondmedlens användning?

Ägarförändring

- Vad händer med avtalet om vindparken eller delar därav säljs eller på annat sätt övergår till ny ägare?

Råshön – akvarell av Eva Sundin, Ås.

Denna policyskrift är framtagen av Jämtlands läns kommuner i samverkan.

Maj 2010

PM

2010-10-15

PM – Kommentar till Jämtlands material om vindkraftens lokala nytta.

Bakgrund

På uppdrag av Kommunförbundet Norrbotten har vi bildat en arbetsgrupp i syfte att ta fram ett kunskapsunderlag som behandlar frågan om kommunala återförings- /bygdemedel samt utarbeta ett förslag till gemensam policy för kommunerna i Norrbotten över hur man bör förhålla sig till återföringsmedel från vindkraft. I uppdraget har vi granskat det upplägg som Kommunförbundet i Jämtland har tagit fram.

Arbetsgruppen består av: Per Lidström, Arvidsjaur och Arjeplog, Torbjörn Körlof, Övertorneå, Bernt Wennström, Gällivare samt Christer Sundqvist, Luleå

Jämtlands upplägg

Jämtlands material är i stort bra och vi kan utgå från det materialet vid framtagande av en policy för Norrbotten. Informationsmaterialet kan dock behöva anpassas innan det skickas ut i länet. Nedan framgår arbetsgruppens syn på materialet.

Lokalt ägande

Arbetsgruppen har dock reagerat på att så stor vikt läggs på bygdemedel när de stora möjligheterna finns i ett kommunalt deläggande som känns som en viktigare fråga. Materialet bör därför kompletteras med exempel på vilka lösningar som är lämpliga/möjliga för en kommun. Det har publicerats en handbok för kommuner om Lokalt ägd vindkraft av Tore Wizelius. I skriften finns exempel på kommuner med lång erfarenhet av vindkraft i egen regi och hur man agerat i tex, Falkenberg, Kalmar och Göteborg. Det finns även exempel på kommuner som agerat under den senaste tiden som Rättvik, Piteå, Robertsfors och Umeå mfl. Handboken finns att hämta på Nätverket för vindbruks hemsida:

http://www.natverketforvindbruk.se/Global/Planering_tillstand/Lokalt%20%c3%a4gd%20vindkraft%20f%c3%b6r%20web.pdf

Det är dock viktigt att varje kommun själv tänker igenom frågan och agerar. Det finns ett antal ställningstaganden kommunen måste göra. Kommunen bör ta ställning till om man ska vara aktiv ägare eller ej. Om man ska vara aktiv delägare behöver man även fundera på vilka ägandeformer som kan vara lämpliga. Är man som kommun eller kommunalt bolag stor förbrukare av el kan det vara tryggt att säkra leverans till ett visst pris. Det finns även skattemässiga fördelar att producera el till sin egen konsumtion så länge det inte sker någon försäljning av delar av produktionen. Det kan av det skälet vara lämpligt att producera max 75 % av den egna förbrukningen.

Bygdemedel

När det gäller bygdemedel så anser arbetsgruppen att begreppet bygd inte används i så stor utsträckning i länet. Det kan därför vara bättre att använda kommunbegreppet. Det är dock viktigt att medlen inte går in till kommunkassan utan att man bildar en vindkraftsfond enligt Jämtlands exempel. Det kan finnas fördelar med att kommunerna ansvarar för att förhandla fram ett avtal och att administrera upprättandet av en fond. Det är då särskilt viktigt att ge närmast berörda byar möjlighet att vara med i processen med att ta fram regler kring dessa fonder. Näringslivets organisationer bör finnas representerade i styrelsen. Turistnäringen och exploatörerna bör också bjudas in.

Arbetsgruppen vill även försöka finna andra sätt att formulera hur ersättningen ska beräknas. Det bör bl. a. finnas incitament för att producera maximalt hela tiden. Det finns exempel på ersättning per installerad effekt istället för per produktion. En procentsats på bruttoproduktionen har dock använts i branschen en längre tid och det krävs fördjupade studier och en dialog med branschen innan man inför något nytt system. Vi är lite tveksamma till att kommunerna begär mer än 0,5 % i bygdemedel.

Arbetsgruppen har även undersökt möjligheten att reglera frågan om bygdemedel vid tillståndsprövning enligt miljöbalken. Resultatet från undersökningen presenteras i särskilt PM. Det bör föras en dialog med länsstyrelsen i syfte att förankra tankesättet med att ha en bygdepeng i länet.

Frågan om ersättning till berörda samebyar ingår inte i denna policy. Markinträngsersättning eller kompensationsåtgärder för rennäringsen får ske genom förhandlingar med respektive sameby. Det är svårt att bestämma några generella ersättningar då förutsättningarna är så platsspecifika. Vi rekommenderar att exploatörerna förhandlar med berörda samebyar i samband med att man skaffar sig markavtal.

Samtliga förhandlingar med vindkraftintressenterna bör ske tidigt i processen. Detta för att alla anspråk ska vara tydliga och för att lättare kunna bedöma projektets lönsamhet. Kommunerna bör sprida information till sina lokala mindre markägare om att man bör vara varsam vid tecknande av markavtal. Detta kan ske tex genom att använda sig av Nätverket för vindbruks Vindavtal som finns här: http://www.natverketforvindbruk.se/Global/Planering_tillstand/vindavtal.pdf eller genom att anlita kunniga företrädare. Erfarenhetsmässigt finns exempel på dåliga markarrendeavtal som kan gälla för lång tid, sakna krav på att arrendatorn ska vara aktiv och därmed hindra en exploatering och dessa avtal kan vara svåra att häva.

Öviga frågor

Det är bra om det finns ett forum för erfarenhetsåterföring så att kommunerna kan fånga upp och sprida information vidare till sina medborgare samt agera politiskt om man finner det nödvändigt. Vi har bl.a. uppmärksammat ett problem med att prövningen av vindkraftparker och anläggande av kraftledning sker separat. Mer information kring detta kommer senare.

ÖSTERSUNDS
KOMMUN

PROMEMORIA

1

2010-02-08

Handläggare Maria Lewandowski

PM - juridiska aspekter avseende kommuners agerande för utgivande av bygdepeng m.m,

Syfte

Inom flera svenska kommuner har frågor om "bygdepeng" vid etablering av vindkraftverk aktualiserats. Frågan har ofta en stor politisk betydelse för kommunen och en grundläggande fråga blir på vilket sätt som kommunen kan och bör engagera sig.

Gällande rätt angående ersättning

Enligt den svenska lagstiftningen finns inga tvingande regler om att en exploatör ska betala medel till bygden. Den ersättning som kan utgå bygger på exploatörens fria vilja.

Den vanligaste formen av ersättning vid uppförande av vindkraftverk är så kallad arrendeersättning, dvs. ersättning för upplåtelse av nyttjanderätten av mark som betalas av nyttjaren till markägaren. Denna ersättningsform bygger på ett ömsesidigt presterande från parterna; markägaren upplåter mark mot att exploatören utger ersättning. Vid sidan om sådan nyttjanderättsersättning förekommer också avtal av mer benefik karaktär, dvs. den ena avtalsparten utger en prestation som inte motsvaras av någon motprestation (jfr gåva). Det handlar i båda fallen om privaträttsliga avtal, det vill säga avtal mellan privatpersoner eller företag. Det är upp till de avtalande parterna att komma överens om avtalsvillkoren, såsom mellan vilka avtalet ska gälla, avtalstid, ersättning m.m. Ett avtal som bygdepeng är ett så kallat benefikt avtal.

Varken kommunen eller någon annan har någon juridisk möjlighet att framtvunga någon form av ersättning till bygden då det inte finns något stöd i lagen för detta. (Den enda rättsliga möjligheten, dvs. med grund i lagen, att uppställa villkor för att tillgodose allmänna intressen för att tillåta viss verksamhet tillkommer regeringen, enl 17 kap 7 § Miljöbalken, och avser i hu-

¹ Bygdepengen avser att återföra en del av vinstmedlen från vindkraftverken till bygden. Tanken är att naturresursen är en gemensam tillgång och den olägenhet som etableringen innebär borde kompenseras genom att bygden där etableringen sker kompenseras, i första hand ekonomiskt, årligen.

vudsak större verksamheter med stor miljöpåverkan, vari uppförande av vindkraftverk troligtvis inte innefattas.)

Kommunens roll/behörighet

I kommunallagen regleras kommunens så kallade befogenhet/kompetens, det vill säga vad kommunen kan/får ägna sig åt.

Inom kommunens allmänna kompetens faller sådana angelägenheter som är av allmänt intresse och som har anknytning **till** kommunens område (2 kap. 1 § kommunallagen). Bedömningen sker med utgångspunkt utifrån om det är lämpligt, ändamålsenligt, skäligt osv. Från det allmänna intresset skiljs alltså sådant som är av enskilt intresse. Ilaavet på allmänintresse ligger ett principiellt förbud att ge understöd åt enskilda, eftersom det i regel inte är ett allmänt intresse att sådant understöd lämnas. Då bygdepengen avser ett avtalsförhållande mellan privata aktörer är det vara tveksamt om det anses vara av ett allmänt intresse. Frågan har inte berörts i den juridiska litteraturen och har inte heller prövats av domstol. Generellt sett ligger det utanför den kommunala kompetensen att styra privaträttsliga avtalsförhållanden.

Om kommunen upprättar någon form av policydokument bör dokumentet vara formulerat så att det är en ren viljeyttring från politiskt håll och inte formuleras som direkta uppmaning som på något sätt uppfattas som bindande. Man ska här ha i åtanke att skrifter från kommunen ofta uppfattas som kvalitetssälaade varför försiktighet och överväganden vid formuleringar i dylika slaifter är att rekommendera. Fullmäktiges antagande av en policyskrift som inte uppfattas som bindande bör kunna inrymmas i den kommunala kompetensen. För att skriften inte ska uppfattas som påtvingande bör den inte vara allt för detaljreglerad. Frågan om utgivande av bygdepeng bör inte behandlas i samband med tillståndsprocessen enligt plan- och bygglagen. Dessa processer ska hållas åtskilda. Frågan om antagande av principer eller en policyslaift har inte varit föremål för domstols prövning. Därför är det osäkert om antagande av principer skiljer sig från ett aktivt handlande från kommunens sida när en fråga om överskridande av den kommunala kompetensen prövas.

För det fall kommunen har tänkt agera som ombud eller liknande i förhandlingsprocessen mellan avtalsparterna (exploatören och bygden) torde detta strida mot den allmänna kompetensregeln då det finns ett principiellt förbud för kommunen att ge understöd åt enskild. I kommunallagen regleras också den så kallade likställighetsprincipen (2 kap 2 § kommunallagen). Principen innebär att kommunen ska behandla sina medlemmar lika. Tar kommunen på sig en ombudsroll i fråga om bygdepengen har kommunmedlemmarna behandlats olika om inte kommunen tar på sig den rollen även i andra sammanhang. Drar man frågan längre så att kommunen börjar utöva en om-

2010-02-08

budsverksamhet konkurrerar denna verksamhet med den privata sektorn vilket i vissa fall borde kunna strida mot de nya konflikthanteringsreglerna i konkurrenslagstiftningen. För att de i kommunallagen föreskrivna reglerna (förbud att ge understöd åt enskilda och likhetsprincipen) inte ska överträdas bör stor försiktighet iakttas i kommunens engagemang i frågan. Genom att uttrycka en politisk vilja om att vindkraftsexploaterer ska utge bygdepeng torde inte kommunallagens regler vara överträdna. Andra engagemang där kommunen hjälper en part på något sätt kan ses som att kommunen ger understöd åt bygdens intresser i den tilltänkta avtalsprocessen.

Kommer man fram till att det kommunala engagemanget, i ett enskilt fall, angående "bygdepeng" rättsligt sätt innebär att kommunen överskrider kommunallagens regler bör kommunen vara medveten om och överväga de risker som agerandet medför. Den risk kommunen tar i och med antagandet av policydokumentet eller andra beslut som hänförs till bygdepeng är att beslutet kan överklagas till domstol enligt kommunallagens regler om laglighetsprövning. Att frågan om bygdepeng är av allmänt intresse i den politiska debatten är en annan sak än att det är ett allmänt intresse i kommunallagens mening.

Något som talar för att det är ett allmänt intresse och att kommunen har befogenhet att handskas med frågan är att vindkraften har en påverkan på miljön, turismen osv. Detta är ju dock något som kommunen tar hänsyn till vid beviljande av bygglov, miljönämnan osv. Det blir tvetydigt om kommunen i sin tillståndsprövning tillstyrker exploatörens ansökan om uppförande av vindkraftverk och sedan kommer fram till att verksamheten påverkar bygden negativt i sådan utsträckning att någon form av ersättning ska utgå.

Otillbörlig påtryckning, snedvridning av konkurrens m.m,

En policyskrift i sig kan inte i juridisk mening utgöra en muta eller en otillbörlig påtryckning då den ska vara uttryck för en viljeyttring. Reglerna kring mutbrott bör dock i korthet uppmärksammas. Brottet kan bara begås av en fysisk person, dvs inte av kommunen. För att mutbrott ska föreligga ska, något förenklat, en tjänsteman för sig själv eller för annan, ta emot, låta sig utlova eller begära muta eller annan otillbörlig belöning för sin tjänsteutövning (BrB 20kap 2 §). Mot bakgrund härav bör den eller de tjänstemän som handlägger ärenden om tillståndsgivning för upprättande av vindkraftverk inte beröra frågan om eventuell bygdepeng eller annan ersättning. Eftersom det inte finns något stöd för utgivande av bygdepeng i lagen och då reglerna kring tillståndsgivning anger vilka hänsynstaganden som ska tas vid tillståndsgivningen ska det aldrig ha någon betydelse för tillståndsgivningen hurvida exploatören utger bygdepeng eller ej. Som anförts ovan angående "gällande rätt" tillkommer det endast regeringen vid tillståndsgivning av verksamhet med stor miljöpåverkan att uppställa villkor. Kom-

2010-02-08

munen är en förvaltningsmyndighet och ska iakttä förvaltningslagens regler om opartiskhet vid beslutsfattande, vilket betyder att icke betydande omständigheter inte får påverka beslutsfattandet.

Den fria rörligheten och konkurrensrätten m.m.

Frågan om hur återföring av medel till bygden m.m. ska utformas kan skifta. Ibland föreslås att exploitören ska erbjuda lokala aktörer att köpa in sig i vindkraftsverken. Om en kommun framför en sådan policyprincip ska följande beaktas. Den svenska konkurrens lagstiftningen har sin grund i artikel 101 och 102 i Lissabonfördraget. Konkurrensreglerna tar främst sikte på att två eller flera företag ingår avtal med varandra som snedvrider konkurrensen, t.ex. priser eller andra affärsvillkor direkt eller indirekt fastställs, att marknaden delas upp mellan parterna etc. Då kommunen inte är företag eller avtalspart omfattas den inte direkt av dessa regler. Å andra sidan riskeras en snedvridning av konkurrensen då exploitören uppmanas att utbjuda viss del av vindkraftsanläggningarna till lokala intressenter. Vidare skulle ett handlande där kommunen propagerar för att just lokala aktörer ska få köpa in sig i del av vindkraftverken strida mot EV:s grundprinciper om den fria rörligheten och förbudet mot diskriminering då ett sådant erbjudande skulle riktas mot ett begränsat område med köpare. Förfarandet skulle också strida mot ett affärsstrategiskt tänkande där staten eller kommunen styr hur den enskilde företagaren kan eller bör agera.

I konkurrens lagen finns också nya regler angående konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet. Dessa innebär i korthet att en kommun som har ett dominerande inflytande över en juridisk person genom ägarskap, finansiell medverkan, gällande regler eller på annat sätt (skulle kunna vara genom tillståndsgivning) och genom att tillämpa ett visst förfarande snedvrider förutsättningarna för en effektiv konkurrens kan påföras en konkurrenska-deavgift. Även om en politisk viljeyttring inte kan utgöra ett dominerande inflytande kan i vart fall den tredje principen strida mot tanken med en fri konkurrens. Då lagstiftningen är ny sedan årsskiftet finns ingen utvecklad praxis på området.

Sammanfattning

En kommun som vill driva frågan om återföring av medel till bygden vid etablering av vindkraftverk bör begränsa detta till att vara en politisk viljeyttring. En kommun har ingen rätt att "hjälpa till" i förhandlingar mellan parterna utan det är upp till parterna om de själva vill framföra ett önskemål om att kommunen ska medverka. Om principer för bygdepeng/skrift tas fram bör frågan om bygdepeng inte sammanblandas med frågor kring tillståndsgivning. Kommunen bör heller inte ge råd om hur eventuella medel

PROMEMORIA

5

2010-02-08

ska förvaltas och vilken typ av association som ska bildas av bygden då kommunen inte har denna kunskap. Dessa frågor ska lösas av de privata aktörerna och om de behöver hjälp med detta finns möjlighet att få sådant bistånd av näringslivet. Om en kommun överväger att propagera för att lokala aktörer ska få rätt att köpa in sig i vindkraftverken ska kommunen också vara medveten om att detta strider mot de grundtanken med EU:s regelverk om att alla ska ha samma rätt att agera på olika länders marknader och att en säljare ska kunna vända sig till den köpare han tycker är lämpligas.

Frågan om kommunens kompetens och eventuella stridigheter mot EU-rätten har såvitt är känt inte varit föremål för prövning. Frågan har inte heller behandlats av svenska myndigheter såsom konkurrensverket, näringsdepartementet, EV-kommissionen (i Sverige) enligt uppgift från tjänstemän hos dessa enheter.

/Maria Lewandowski, kommunjurist

